

Yeonmi Park

împreună cu Maryanne Vollers

Drumul către libertate

Autobiografia unei refugiate din Coreea de Nord

Traducere de Ioana Aneci

POLIROM
2015

Cuprins

<i>Prolog</i>	13
---------------	----

Partea I

Coreea de Nord

1. Chiar și păsările și soarele îți aud șoapta	21
2. O istorie periculoasă	32
3. Rîndunici și cotofene	41
4. Lacrimi de singe	49
5. Conducătorul Iubit	57
6. Orașul visurilor	70
7. Cele mai întunecate nopti	83
8. Cîntec pentru Chosun	93
9. Generația <i>jangmadang</i>	104
10. Luminile Chinei	117
11. Dispărută	126

Partea a II-a

China

12. Cealaltă parte a întunericului	137
13. Pact cu diavolul	151
14. Un dar de ziua mea	163
15. Praj și oase	174
16. Răpită	181
17. Ca plinea din cer	193
18. Pe cărarea stelelor	199

Partea a III-a

Coreea de Sud

19.	Păsările libertății	213
20.	Vise și coșmaruri	226
21.	O minte însetată	236
22.	Acum merg să vă întâlnesc	248
23.	Milostivirea neașteptată	259
24.	Întoarcerea acasă	270
	Multumiri	283

Îmi fusese foarte dor de Hyesan după ce ne-am mutat și abia așteptam să-i revăd pe toți prietenii mei. Yong Ja crescuse și se înălțase foarte mult – cel puțin pentru o nord-coreeană. Fusese întotdeauna mai voinică, dar acum lua și lecții de taekwondo, care o făceau și mai dură. Când îmi petreceam timpul cu ea, mă simțeam în siguranță, pentru că în Hyesan se schimbaseră foarte multe în cei trei ani căci lipsisem eu. Orașul părea acum mai animat și mai prosper, datorită comerțului legal și ilegal cu China. Iar tinerii arătau și se purtau foarte diferit. Fetele mai mari își îndreptau părul ondulat cu o cremă numită Magic, adusă de contrabandisti de peste graniță. Unele își vopseau părul și purtau blugi, ceea ce era ilegal. Blugii erau simbolul decadenței americane, iar dacă te prindeau polițiștii îmbrăcat în așa ceva, ti-i tăiau cu foarfeca. Apoi puteai fi condamnat la o zi de reeducare sau la o săptămână de muncă suplimentară. Dar asta nu îl oprea pe adolescenți să încerce lucruri noi.

Yong Ja mi-a explicat că toți adolescentii aveau „prieten” sau „prietenă” – adică băieții și fetele își petreceau timpul împreună. Dar mie mi se părea nemaipomenit de ciudat. Până și copiii de grădiniță se prefăceau că au prieten sau prietenă. Yong Ja mi-a împărtășit cîteva din noile reguli dintre sexe. De pildă, dacă un băiat făcea anumite sunete din buze, nu trebuia să te întorci decât dacă voiai să fii prietena lui. Dacă te întorceai, nu te mai lăsa în pace. Eu am făcut greșeala asta de cîteva ori pentru că încă mă zăpăcea toate aceste obiceiuri noi. De fapt, mă simțeam cam de la încă. Yong Ja chiar rîdea de accentul meu de Kowon pe care îl căpătasem căt timp fusesem plecată. Oamenii din zona centrală a Coreei de Nord vorbesc mult mai lent decât cei care locuiesc în orașele aflate la granița cu China. Când m-am întors din Kowon, parcă eram un american din Atlanta care se mutase la New York. A durat ceva timp pînă am reînvățat să vorbesc ca localnicii.

M-am înscris la gimnaziul din Wiyeon și mi-am făcut un nou grup de prieteni, majoritatea fete cu cîțiva ani mai

mari decât mine. Iar pierdusem cîteva clase și nu țineam pasul la școală. Cînd a venit și Eunmi de la Kowon, avea 15 ani și era într-o clasă mai mare. Și-a făcut și ea rapid o grămadă de prieteni și nu ne-am mai petrecut timpul împreună, ca înainte. A început și ea să iasă cu băieți și s-a îndrăgostit de unul al cărui tată era din China. Mama i-a cerut să se despartă de el pentru că era dintr-un *songbun* foarte prost, chiar mai rău decât al nostru. Eunmi a ascultat-o, dar asta a provocat unele fricțiuni în familia noastră.

Noii mei prieteni stiau totul despre ce era la modă pentru că se uitau la telenovele sud-coreene și la video-clipuri internaționale. Nimeni nu avea calculator acasă și, bineînțeles, nu exista conexiune la internet, de unde s-ar fi putut descărca materiale străine ilegale. Însă acestea erau aduse clandestin de dincolo de fluviu, din China, în fiecare noapte. DVD-uri subțiri înlocuiseră casetele voluminoase, ușurind astfel aducerea lor în țară într-un număr mai mare. Ceea ce cu cîțiva ani în urmă doar picura ajunsese acum să curgă suvol.

Unii dintre prietenii mei aveau camere cu draperii groase pe care le trăgeau ca să se uite la DVD-uri, aşa că puteam să punem filme și să dansăm pe coloana sonoră. Ascultam și casete și CD-uri – tot ce prindeam. Mie și surorii mele ne plăceau cel mai mult cîntecurile de dragoste triste. Preferatul nostru era despre doi îndrăgostiți care au jurat să-și fie credincioși unul altuia încrucișîndu-și degetele mici. Apoi unul dintre ei a dispărut pe neașteptate. Mereu mă făcea să pling.

Dacă nu ar fi fost DVD-urile și CD-urile acelea străine, nu am fi știut nici un cîntec în afară de cele pe care eram obligată să le învățăm, despre Kim Ir Sen și Kim Jong Il. Încercam să le modificăm, ca să le facem mai interesante. Unul dintre băieții mai mari cu care umblam cînta la chitară, iar cînd cîntam și noi cu el, săream peste versurile despre cei doi Kim. De fiecare dată cînd cîntam cîntecurile

aceleia, mă simțeam mai liberă. Am avut mare noroc că nu ne-au prins. Dar eram tineri și nu ne gindeam la viitor.

Nord-coreenii de vîrstă mea și cei mai mici sunt numiți cîteodată generația *jangmadang*, pentru că am crescut cu piețe și nu ne mai aminteam vremurile când statul le dădea tuturor tot ce aveau nevoie. Noi nu am avut aceeași loialitate oarbă față de regim pe care o simțea generația părintilor noștri. Totuși, deși economia de piață și mass-media din exterior ne slăbeau dependența față de stat, eu nu puteam face saltul mental necesar pentru a vedea filmele și televisele străine la care îmi plăcea să mă uit ca pe niște exemple de viață pe care aş fi putut s-o am.

Intram în adolescență și povestile de iubire începeau să-mi stîrnească curiozitatea. Eu și prietenele mele ne imaginam tot felul de lucruri despre cuplurile pe care le vedeam în filmele aceleia, doi oameni ce se priveau în ochi și vorbeau cu un accent nespus de dulce și de frumos. Încercam și noi să-i imităm, iar când ne invita cineva un bălat în oraș, îl puneam să vorbească precum sud-coreenii. Bineînțeles, „Ieșitul în oraș” în Coreea de Nord era mult mai inocent chiar și decât cele mai cuminte scene din filmele la care ne uitam. Eu nu mai văzusem povesti de dragoste decât în filme și habar nu aveam ce face Frumușica când camera se întrepta în altă direcție. Încă eram absolut inocenți. În *Prumușica* mă interesau doar hainele aceleia frumoase pe care eu și Yong Ja încercam să le recreăm pentru păpușile noastre de hîrtie.

Mi-e cam rușine să recunosc, dar nu știu că sărutul este ceva romantic. Pentru că mama și tata mă pupau o grămadă când eram mică, am crezut că e ceva ce face toată lumea ca să-și arate afecțiunea. În Coreea de Nord nu există educație sexuală. Poate că unele mame sau anumiți doctori vorbeau cu o fată înainte de ziua nuntii ei, dar eu nu am auzit niciodată de așa ceva. De mai multe ori, când

eram mică, o întrebaserem pe mama cum m-am născut, dar ea mi-a spus doar că o să aflu cînd o să cresc mare. Cred că băieții erau la fel de inocenți ca fetele.

În Hyesan, încă erau puțini oamenii care aveau telefon fix, iar mobil nu aveau decît cei mai bogăți. Singura modalitate prin care un băiat putea să invite în oraș o fată era să se ducă s-o caute. Bineînțeles, părintii nu voiau ca fetele lor să se întilnească cu băieți. Generația lor credea în continuare că dansul este scandalos, aşa încît băieții trebuiau să găsească soluții ca să treacă de baricade. Eu cunoșteam cîțiva băieți care voiau să iasă cu mine, iar fiecare încerca să urce scările pînă la apartamentul nostru de la etajul al optulea și să bată la ușă.

Mama se supăra și striga prin ușă încisă:

— Ieșiți! Plecați de aici!

Nu mă lăsa să ies. Ca să nu mai dea de ea, băieții îmi faceau un semn la școală, iar seara veneau și mă așteptau lîngă clădire, strigînd numele de cod, ca să-i aud și să găsesc un pretext să cobor. Bineînțeles, erau și băieți care voiau să iasă cu sora mea. Și mai erau o grămadă de alte adolescente în blocul nostru, aşa că după ce apunea soarele era cam gălăgie pe-afară.

Pe mine nu prea m-a interesat cu adevărat să ies cu nimeni pînă ce nu l-am cunoscut pe Chun Guen, prima mea dragoste. Avea 18 ani, cu cinci sau mult decît mine, și învăța la un liceu special, pentru cei mai străluciți elevi din toată provincia Ryanggang. Era mai înalt decît majoritatea coreenilor, cu tenul palid și o voce calmă. Ne mai întilneam cînd vizitam niște prieteni de familie care locuiau în aceeași clădire cu el, alături de a noastră. La început Chun Guen doar mă saluta din cap cînd treceam unul pe lîngă altul pe hol sau pe stradă. Apoi, într-o bună zi, m-a invitat să ies cu el. Eu îmi doream foarte tare să ne întîlnim, dar a trebuit să spun nu. Știam că povestea asta a noastră nu putea să aibă un final fericit.

Pentru că familia mea era nouă în acea zonă a orașului, Chun Guen nu știa că eram fiica unui infractor. Familia lui era bogată și puternică. Tatăl lui studiase în străinătate, făcuse un doctorat și era un distins profesor de agricultură la universitate. Mama lui era o personalitate foarte importantă în politică, cu un rang înalt în Partidul Muncii. Dacă părintii lui aflau că suntem împreună, o incurca. Iar dacă relația noastră devinea serioasă ori dacă voia să ne căsătorim, i-aș fi distrus viața. Chun Guen nu ar fi putut niciodată să mai devină membru de partid, nici să studieze la cele mai bune universități și să aibă o carieră de succes. Eu aș fi fost o rană, o povară care l-ar fi tras în jos. Așa că îl refuzam de fiecare dată.

Dar el tot insista. Așa că într-o zi am acceptat să vin la o petrecere acasă la el, cind părintii lui erau plecați. Era ceva total innocent. Erau o grămadă de băieți și fete mai mari de la școală de la el. Eu eram cea mai mică și în mod sigur cea mai săracă dintre toți invitații. La un moment dat, mi-am dat seama că de prăpădite erau hainele mele la mină și că aveam pantalonii găuriți. În Coreea, ne descălțăm înainte de a intra în casa cuiva, așa că toată lumea putea vedea de câte ori îmi cîrpisem șosetele alea urite pe care le aveam în picioare. Era umilitor pentru mine să mă aflu printre toți copiii aceia cu bani.

Apartamentul lui Chun Guen mi se părea imens – era la fel de mare ca al nostru, dar era ocupat de o singură familie, nu de trei. Nu mi-a venit să cred cind am văzut coji de portocale și de ouă în coșul de gunoi. Ouăle erau o delicatesă foarte rară în familia mea; mîncam așa ceva doar de Anul Nou și la ocazii speciale. Iar portocalele erau un adevărat lux, cu nu mai mincasem niciodată – doar o bucătică o dată, cind a adus tata o portocală acasă, pe vremea cind eram bogăți. Mi se părea o risipă că aruncau coaja.

Am încercat să mă prefac că mă simt bine între ei și că înțeleg ce vorbesc toți. Chun Guen încerca să-mi explice

cum folosea calculatorul la școală, iar eu aprobat politicoasă din cap și zimbeam, deși nu mai văzusem niciodată aşa ceva. În școlile de rînd din Coreea de Nord nu existau calculatoare. Mă simțeam aşa de prost, încât m-am supărât fără motiv pe Chun Guen și am plecat mai repede. Am alergat pînă acasă.

Am crezut că acolo o să se termine totul, dar Chun Guen era foarte răbdător și iertător. Iar de fiecare dată cînd îl vedeam, simțeam un gol în stomac – și nu de la foame. Așa că uneori mai acceptam să mă întîlnesc cu el, dar numai dacă îmi promitea că nu mai spune nimănui. Trebuia să așteptăm să se întunece de-a binelea ca să ne întîlnim; dacă ne vedea vreun vecin ar fi fost prea periculos pentru el. Cînd ne vedeam pe stradă, unul dintre noi traversa pe celălalt trotuar sau o lăua în altă direcție.

Chun Guen aflat unde stau, iar într-o seară a venit și a bătut la ușa mea. Părinții mei au fost impresionați: mama a spus că este respectuos, generos și intelligent. Tata mi-a spus să-l invit la cină. Dar eu nu l-am chemat. Nu voiam să vadă cît de săraci eram – și încă nu îi spusesem că tata fusese la inchisoare. Ce rost avea? Știam că nu aș fi putut să mă căsătoresc niciodată cu cineva ca Chun Guen. Eu nu puteam avea un viitor fericit. Eu nu aveam să merg niciodată la facultate și probabil că urma să mă mărit cu vreun tăran sărac, dacă nu muream de foame pînă atunci.

Era deja iarnă, iar situația familiei mele era de-a dreptul disperată. Era o problemă cu vechiul sistem feroviar, care folosea curent electric pentru a pune trenurile în mișcare. Rețeaua electrică din nord devenise atît de slabă, încât trenul care venea de la Phenian trebuia să se opreasă înainte de a ajunge la Hyesan și să facă cale-nțoarsă. După un timp nu a mai venit deloc. Părinții mei au tot așteptat, dar trenul nu a mai venit. Acum singura modalitate de a aduce metale de la Phenian era cu mașina, ceea ce era